

MEMORIA

PAMIĘĆ • HISTORIA • EDUKACJA

REINHARD HEYDRICH „KARIERA I PRZEMOC”. WYSTAWA W BERLINIE.

KU PAMIĘCI:
PROFESOR
YEHUDA BAUER

WYSTAWA YAD
VASHEM
W PARLAMENCIE
AUSTRIACKIM

MUZEUUM
Z PODCASTEM
„O AUSCHWITZ”
NOMINOWANE
DO NAGRODY
PODCAST ROKU

„LAST GHETTO”
(OSTATNIE GETTO):
CODZIENNE DZIEJE
THERESIENSTADT

SPIS TREŚCI

KU PAMIĘCI:
PROFESOR YEHUDA BAUER

WYSTAWA YAD VASHEM
W PARLAMENCIE AUSTRIACKIM

MUZEUM Z PODCASTEM „O AUSCHWITZ”
NOMINOWANE DO NAGRODY PODCAST ROKU

HISTORIE, KTÓRE OPOWIADAMY O TYCH,
KTÓRZY STAWIALI OPÓR, O TYCH, KTÓRZY
KOLABOROWALI I JAK POSTRZEGAMY SAMYCH SIEBIE

REINHARD HEYDRICH „KARIERA I PRZEMOC”.
WYSTAWA W BERLINIE.

WEBINAR:
WYKRES WIEDZY EHRI

„LAST GHETTO” (OSTATNIE GETTO):
CODZIENNA HISTORIA GETTA THERESIENSTADT

MARSZ W KIJOWIE UPAMIĘTNIAJĄCY 83. ROCZNICĘ
MASAKRY W BABIM JARZE PODCZAS HOLOKAUSTU

ŻYCZYMY CI... CZYLI 10 POWODÓW,
ŻEBY ZOBACZYĆ MUZEUM POLIN

Zachęcam wszystkich do współpracy z nami. Prosimy o informacje i sygnały o wydarzeniach, projektach, publikacjach, wystawach, konferencjach czy badaniach, o których powinni dowiedzieć się nasi czytelnicy.

Nasz e-mail: memoria@auschwitz.org

Będziemy wdzięczni za promowanie miesięcznika w mediach społecznościowych.

Paweł Sawicki, Redaktor Naczelny

Wszystkie wydania: memoria.auschwitz.org

KU PAMIĘCI: PROFESOR YEHUDA BAUER

Z wielkim smutkiem i ciężkim sercem IHRA ogłasza odejście naszego Honorowego Przewodniczącego, Profesora Yehudy Bauera. Jako jeden z czołowych historyków Holokaustu, Profesor Bauer pozostawił niezatarty ślad zarówno w IHRA, jak i w dziedzinie badań nad Holokaustem. Będziemy tęsknić za jego moralnym przewodnictwem, wiedzą i przyjaźnią.

Urodzony w Pradze 6 kwietnia 1926 r. Profesor Bauer wraz z rodziną uciekł do Brytyjskiego Mandatu Palestyny przez Polskę i Rumunię po aneksji Czechosłowacji przez nazistowskie Niemcy w marcu 1939 r. Od najmłodszych lat Profesor Bauer poświęcił się badaniu historii. Po ukończeniu szkoły średniej w Hajfie otrzymał stypendium na studia na Uniwersytecie Cardiff w Walii, po czym wrócił do Izraela, aby kontynuować pracę magisterską na Uniwersytecie Hebrajskim, pisząc o Brytyjskim Mandacie Palestyny. Profesor Bauer wykładał w Instytucie Współczesnego Żydostwa na Uniwersytecie Hebrajskim i pełnił funkcję profesora wizytującego na Uniwersytecie Brandeis, Uniwersytecie Yale, Richard Stockton College i Uniwersytecie Clarka.

Jako aktywny naukowiec, był autorem wielu przelomowych artykułów i książek na temat Holokaustu i ludobójstwa, założył i redagował czasopismo „Holocaust and Genocide Studies” i otrzymał nagrodę Israel Prize w 1998 roku za znaczący wkład w badania nad Holokaustem. W 2001 roku został członkiem Izraelskiej Narodowej Akademii Nauk i otrzymał nagrodę Illis Quorum od rządu szwedzkiego w 2005 roku. Bauer został również uhonorowany nagrodą Yakir Yerushalayim (Godny Obywatel Jerozolimy) od władz miejskich Jerozolimy w 2008 roku.

Kompleksowe zrozumienie historii Holokaustu przez profesora Bauera, w połączeniu z jego przejrzystością moralną, uczyniło go orędownikiem polityki opartej na wiedzy historycznej i zapobiegania ludobójstwom. Jako jeden z członków założycieli IHRA, był autorem Deklaracji Sztokholmskiej i kierował organizacją w miarę jej rozwoju. Pełniąc funkcję doradcy, a później honorowego przewodniczącego, profesor Bauer przyczynił się do budowania międzynarodowego konsensusu wokół znaczenia edukacji, pamięci i badań nad Holokaustem.

Niezależnie od tego, czy poprzez swoje porywające przemówienia, czy też gruntowną wiedzę naukową, przypominał światowym liderom i studentom, że „antysemityzm nie jest problemem żydowskim. Jest problemem wszystkich społeczeństw, w których się rozwija”, i podkreślał rolę, jaką każdy z nas odgrywa w jego zwalczaniu.

„Holocaust jest bezprecedensowy”, mawiał. „Ale nie jest wyjątkowy. Gdyby był wyjątkowy, moglibyśmy o nim zapomnieć, ponieważ mógł się zdarzyć tylko raz. Ale może się zdarzyć ponownie. Jesteśmy tutaj, ponieważ chcemy tego uniknąć”.

Przez całe życie profesor Bauer był niezłomny w swoim zaangażowaniu w prawdę w całej jej złożoności. „Yehuda Bauer poświęcił swoje życie nauczaniu nas

Prof. Yehuda Bauer
Fot. Attribution, via
Wikimedia Commons

Urodzony w Pradze 6 kwietnia 1926 r. Profesor Bauer wraz z rodziną uciekł do Brytyjskiego Mandatu Palestyny przez Polskę i Rumunię po aneksji Czechosłowacji przez nazistowskie Niemcy w marcu 1939 r. Od najmłodszych lat Profesor Bauer poświęcił się badaniu historii. Po ukończeniu szkoły średniej w Hajfie otrzymał stypendium na studia na Uniwersytecie Cardiff w Walii, po czym wrócił do Izraela, aby kontynuować pracę magisterską na Uniwersytecie Hebrajskim, pisząc o Brytyjskim Mandacie Palestyny. Profesor Bauer wykładał w Instytucie Współczesnego Żydostwa na Uniwersytecie Hebrajskim i pełnił funkcję profesora wizytującego na Uniwersytecie Brandeis, Uniwersytecie Yale, Richard Stockton College i Uniwersytecie Clarka.

Jako aktywny naukowiec, był autorem wielu przełomowych artykułów i książek na temat Holokaustu i ludobójstwa, założył i redagował czasopismo „Holocaust and Genocide Studies” i otrzymał nagrodę Israel Prize w 1998 roku za znaczący wkład w badania nad Holokaustem. W 2001 roku został członkiem Izraelskiej Narodowej Akademii Nauk i otrzymał nagrodę Illis Quorum od rządu szwedzkiego w 2005 roku. Bauer został również uhonorowany nagrodą Yakir Yerushalayim (Godny Obywatel Jerozolimy) od władz miejskich Jerozolimy w 2008 roku.

Kompleksowe zrozumienie historii Holokaustu przez profesora Bauera, w połączeniu z jego przejrzystością moralną, uczyniło go orędownikiem polityki opartej na wiedzy historycznej i zapobiegania ludobójstwom. Jako jeden z członków założycieli IHRA,

WYSTAWA YAD VASHEM W PARLAMENCIE AUSTRIACKIM

Podczas oficjalnej wizyty w Wiedniu na otwarciu nowej wystawy Yad Vashem 'Torn from Life: The Fate of Austrian Jews After the Anschluss in 1938' (Wyrwani z życia: Losy Żydów austriackich po Anshlusie w 1938 r.) w parlamencie austriackim, przewodniczący Yad Vashem Dani Dayan spotkał się z kanclerzem Austrii Karlem Nehammerem, prezydentem Alexandrem Van der Bellenem, przewodniczącym parlamentu austriackiego Wolfgangiem Sobotką i liderami społeczności żydowskiej, podkreślając stałe zaangażowanie Yad Vashem w upamiętnianie, edukację, dokumentowanie i badania związane z Holokaustem na całym

Omawiając znaczenie swojej wizyty, przewodniczący Yad Vashem, Dani Dayan, stwierdził: „Austria podjęła znaczące kroki we właściwym kierunku, aby zmierzyć się ze swoją przeszłością związaną z Holokaustem. Podczas gdy Austria dziś mówi jasno i z przekonaniem o swojej roli jako sprawcy w okropnościach Shoah, nadal istnieją siły, które starają się zniekształcić lub zredagować tę narrację. Otwarcie wystawy w samym parlamencie austriackim ma ogromne znaczenie historyczne i symboliczne. Stanowi potężny dowód, że pamięć o Holokauście i niezachwiane zaangażowanie Austrii w zachowanie faktycznej integralności tego mrocznego rozdziału w historii są niezbędne. Przyjmując odpowiedzialność, Austria wysyła jasny komunikat do świata: tylko stawiając czoła bolesnej prawdzie możemy zapewnić sobie przyszłość wolną od plagi antysemityzmu i nienawiści”.

Kluczowym wynikiem spotkania przewodniczącego Dayana z kanclerzem Nehammerem było wzmocnienie partnerstwa między Yad Vashem a Austrią oraz podpisanie nowego porozumienia między Yad Vashem a austriacką Kancelarią Federalną. Kanclerz Nehammer stwierdził:

„Praca Yad Vashem jest niezwykle istotna i bezcenna dla naszej zbiorowej świadomości w odniesieniu do naszej historycznej odpowiedzialności. Dzisiaj jeszcze bardziej wzmacniamy naszą współpracę i rozszerzamy nasze partnerstwo. Dziękujemy, panie przewodniczący Yad Vashem Dani Dayan, za wizytę w Wiedniu i za naszą pełną zaufania wymianę zdań. Podczas naszego spotkania omawialiśmy również naszą wspólną walkę z antysemityzmem”.

Podczas spotkania z prezydentem Van der Bellenem podkreślił on zaangażowanie Austrii w upamiętnianie Holokaustu i zwalczanie antysemityzmu.

„Yad Vashem jest miejscem wiecznej pamięci o sześciu milionach żydowskich ofiar Shoah i zawsze będzie nam przypominać o bezprecedensowych okrucieństwach popełnionych na narodzie żydowskim”, powiedział Van der Bellen. „Jestem poważnie zaniepokojony wzrostem liczby incydentów antysemickich w Europie i ponawiam swoje osobiste zaangażowanie, a także zaangażowanie Republiki Austrii, w kontynuowanie

Omawiając znaczenie swojej wizyty, przewodniczący Yad Vashem, Dani Dayan, stwierdził: „Austria podjęła znaczące kroki we właściwym kierunku, aby zmierzyć się ze swoją przeszłością związaną z Holocaustem. Podczas gdy Austria dziś mówi jasno i z przekonaniem o swojej roli jako sprawcy w okropnościach Shoah, nadal istnieją siły, które starają się zniekształcić lub zredagować tę narrację. Otwarcie wystawy w samym parlamencie austriackim ma ogromne znaczenie historyczne i symboliczne. Stanowi potężny dowód, że pamięć o Holocaustie

MUZEUM Z PODCASTEM „O AUSCHWITZ” NOMINOWANE DO NAGRODY PODCAST ROKU

Muzeum Auschwitz i przygotowywany przez nas podcast „O Auschwitz” otrzymało nominację w konkursie Podcast Roku im. redaktora Janusza Majki.

– Znaleźliśmy się wśród 22 nominowanych przez jury podcastów, co samo w sobie jest już ogromnym wyróżnieniem, bowiem do konkursu zgłoszono aż 324 podcasty – powiedziała Agnieszka Juskowiak-Sawicka, która kieruje E-learningiem w Międzynarodowym Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście i koordynuje projekt podcastowy.

Główną tematyką podcastu „O Auschwitz” jest historia niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady. Historycy Centrum Badań czy Archiwum Muzeum opowiadają w nim o różnych aspektach funkcjonowania obozu i prezentują wyniki nowych badań. Jest to również miejsce refleksji nad pamięcią o tym szczególnym, tragicznym miejscu. Do tej pory powstało ponad 50 odcinków.

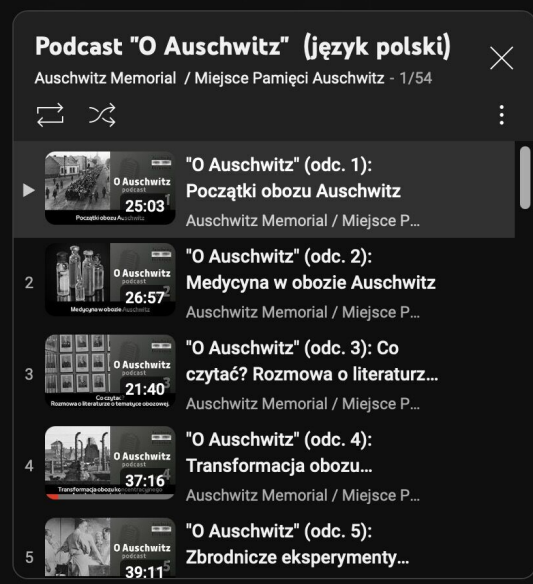
W konkursie Podcast roku Muzeum zostało nominowane w kategorii marka sponsorująca / zlecająca podcast.

– W pewien sposób pokazuje to, jak trudnym do zakwalifikowania jest to, co robimy. Odbieramy to jako wyróżnienie nie dla pojedynczego podcastu, tylko dla całego projektu. Przygotowywane są bowiem równoległe wersje – polska i angielska, a wszystko przygotowuje nasz własny zespół. W ciągu ponad dwóch lat udało nam się zbudować zaplecze techniczne, które pozwala na produkcję podcastu o jakości radiowej, ale wewnątrz Muzeum. Zatem w pewnym sensie zlecamy, ale i przygotowujemy podcast – powiedział Bartosz Bartyzel, rzecznik prasowy Muzeum.

– Zaczynaliśmy od prostego dyktafonu i przypinanych mikrofonów. Do nagrywania musieliśmy wykorzystywać małą salę kinową ze względu na to, iż było to jedyne względnie wyciszone miejsce w Muzeum. Tam jednak każdorazowo musieliśmy rozkładać cały sprzęt. Teraz kończymy budowę własnego studia,

Początki obozu Auschwitz

– Znaleźliśmy się wśród 22 nominowanych przez jury podcastów, co samo w sobie jest już ogromnym wyróżnieniem, bowiem do konkursu zgłoszono aż 324 podcasty – powiedziała Agnieszka Juskowiak-Sawicka, która kieruje E-learningiem w Międzynarodowym Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście i koordynuje projekt podcastowy.

Główną tematyką podcastu „O Auschwitz” jest historia niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady. Historycy Centrum Badań czy Archiwum Muzeum opowiadają w nim o różnych aspektach funkcjonowania obozu i prezentują wyniki nowych badań. Jest to również miejsce refleksji nad pamięcią o tym szczególnym, tragicznym miejscu. Do tej pory powstało ponad 50 odcinków.

W konkursie Podcast roku Muzeum zostało nominowane w kategorii marka sponsorująca / zlecająca podcast.

– W pewien sposób pokazuje to, jak trudnym do zakwalifikowania jest to, co robimy. Odbieramy to jako wyróżnienie nie dla pojedynczego podcastu, tylko dla całego projektu. Przygotowywane są bowiem równoległe wersje – polska i angielska, a wszystko przygotowuje nasz własny zespół. W ciągu ponad dwóch lat udało nam się zbudować zaplecze techniczne, które pozwala na produkcję podcastu o jakości radiowej, ale wewnątrz Muzeum. Zatem w pewnym sensie zlecamy, ale i przygotowujemy podcast – powiedział Bartosz Bartyzel, rzecznik prasowy Muzeum.

– Zaczynaliśmy od prostego dyktafonu i przypinanych mikrofonów. Do nagrywania musieliśmy wykorzystywać małą salę kinową ze względu na to, iż było to jedyne względnie wyciszone miejsce w Muzeum. Tam jednak każdorazowo musieliśmy rozkładać cały sprzęt. Teraz kończymy budowę własnego studia, które ma profesjonalną reżyserkę, mikrofony czy odpowiednie wygłuszenie, co z pewnością nie jest typową działalnością w świecie muzeów. Współpracujemy też z zespołem wolontariuszy, którzy pomagają w przygotowywaniu m.in. angielskojęzycznej wersji podcastu, przede wszystkim, jeżeli chodzi o nagrania lektorskie – podkreśliła Agnieszka Juskowiak-Sawicka. Nasz podcast bierze także udział w konkursie Nagroda Publiczności 2024. Głos można oddać każdy na tej stronie internetowej: <https://podcastroku.pl/nagrodapublicznosci/>

– Dla nas podcast „O Auschwitz” to nie tylko kolejna forma edukacji o historii obozu. To także

HISTORIE, KTÓRE OPOWIADAMY O TYCH, KTÓRZY STAWIALI OPÓR, O TYCH, KTÓRZY KOLABOROWALI I JAK POSTRZEGAMY SAMYCH SIEBIE

Betonowe płyty tworzyły poszarpaną formę. Przez osiemdziesiąt lat uginały się, odkształcały, by następnie pęknąć pod własnym ciężarem, zapadając się w pustkę pod spodem. Zajęło mi to chwilę, by zrozumieć, czym były: blokiem latryn. Tutaj więźniowie Birkenau byli zmuszani do załatwiania swoich potrzeb fizjologicznych, niezbędnych, by przetrwać. Strażnicy bili każdego, kto przebywałby tam zbyt długo. Kiedy próbowałem pojąć grozę, panującą w tym miejscu, zaskoczył mnie ruch.

Był to zajęć. Jego głowa wystawała ponad beton. Przebiegł przez spękaną ziemię, a następnie zniknął w ruinach. Ku mojemu zaskoczeniu trząsnę się. Widok życia zwierzęcia tylko pogłębił moje poczucie pogwałcenia. Jakie miałem prawo stąpać po tej ziemi, przesiąkniętej, jak ubolewał inny członek FASPE, „krwią i popiołem”?

Byłem w Birkenau sam. Chociaż planowałem spędzić popołudnie w Auschwitz I, coś sprawiło, że pojechałem autobusem o jeden przystanek dalej. Moje opracowanie próbuje uhonorować to, co tam przeżyłem – trzy godziny, które trudno mi opisać słowami. W nocy, po wyjeździe z Polski, przewracałem się z boku na bok; śniłem o siatce, która rozciągała się w nieskończoność. Kiedy się obudziłem, wiedziałem, że były to rzędy kominów.

Birkenau obnaża fałszywą przesłankę neutralności. Nie mogę i nigdy nie mogłem przedstawić neutralnej relacji z pobytu tam. Haitańsko-amerykański antropolog Michel-Rolph Trouillot wyjaśnia dlaczego: jakkolwiek narracja, jaką mógłbym opowiedzieć o przeszłości, z natury będzie mieć znaczenie nadrzędne. W swojej słynnej książce z 1995 r., „*Silencing the Past: Power and the Production of History*” (Uciszejac przeszłość: władza i produkcja historii), Trouillot twierdzi, że „sama władza współpracuje z historią”¹. Ich splątanie, twierdzi Trouillot, zaczyna się w momencie, gdy teraźniejszość staje się przeszłością. Wciąga nas. Zapisujemy subiektywne historie, a mianowicie te, które odzwierciedlają nasze umiejscowienie rasy, płci, klasy i innych aspektów tożsamości. Daleko nam do zachowywania wydarzeń „takimi, jakie się wydarzyły”, pojęcie ustalonej prawdy historycznej wzmacnia narracje zrodzone z władzy – i tłumi te, które są podrzędne².

Aby wykazać tę prawdę, Trouillot ukazuje, w jaki sposób „historia”, taka, jaką opowiadają podręczniki, ignoruje rewolucję haitańską. Rozważa jej wymazanie w odniesieniu do innych aktów historycznej korupcji, w tym negocjowania Holokaustu. Trouillot odkrywa, że władza przemierza to wszystko niezauważona. „Teraz wiemy, że narracje składają się z milczenia”, ostrzega Trouillot, „nie wszystkie z nich są celowe lub

¹ Michel-Rolph Trouillot, *Silencing the Past: Power and the Production of History* (Boston: Beacon Press, 2005), 28.

² Trouillot, *Silencing the Past*, 1-20, 150-153.

³ Trouillot, *Silencing the Past*, 152-153. For Trouillot's discussion of Holocaust denial, see pp. 11-13, 19, 96, 147, 149-151.

Tereny Auschwitz II-Birkenau.

Betonowe płyty tworzyły poszarpaną formę. Przez osiemdziesiąt lat uginały się, odkształcały, by następnie pęknąć pod własnym ciężarem, zapadając się w pustkę pod spodem. Zajął mi to chwilę, by zrozumieć, czym były: blokiem latryn. Tutaj więźniowie Birkenau byli zmuszani do załatwiania swoich potrzeb fizjologicznych, niezbędnych, by przetrwać. Strażnicy bili każdego, kto przebywałby tam zbyt długo. Kiedy próbowałem pojąć grozę, panującą w tym miejscu, zaskoczył mnie ruch.

Był to zajęc. Jego głowa wystawała ponad beton. Przebiegł przez splekaną ziemię, a następnie zniknął w ruinach. Ku mojemu zaskoczeniu trząsnę się. Widok życia zwierzęcia tylko pogłębił moje poczucie pogwałcenia. Jakie miałem prawo stąpać po tej ziemi, przesiąkniętej, jak ubolewał inny członek FASPE, „krwią i popiołem”?

Byłem w Birkenau sam. Chociaż planowałem spędzić popołudnie w Auschwitz I, coś sprawiło, że pojechałem autobusem o jeden przystanek dalej. Moje opracowanie próbuje uhonorować to, co tam przeżyłem – trzy godziny, które trudno mi opisać słowami. W nocy, po wyjeździe z Polski, przewracałem się z boku na bok; śniłem o siatce, która rozciągała się w nieskończoność. Kiedy się obudziłem, wiedziałem, że były to rządy kominów.

Birkenau obnaża fałszywą przesłankę neutralności. Nie mogę i nigdy nie mogłem przedstawić neutralnej relacji z pobytu tam. Haitańsko-amerykański antropolog Michel-

⁴. Jacob Dlamini, *Native Nostalgia* (Johannesburg: Jacana Media, 2010), 8.

⁵. Vesna Drapac and Gareth Pritchard, "Beyond Resistance and Collaboration: Towards a Social History of Politics in Hitler's Empire," *Journal of Social History* 48, no. 4 (2015): 875. <https://doi.org/10.1093/jsh/shv006>.

Dziury po kulach nad oknem krypty katedry świętych Cyryla i Metodego

który dominuje w pracach naukowych na temat epoki nazistowskiej⁶. Ta narracja sprawia, że tylko akty polityczne o charakterze publicznym – te dostępne dla mężczyzn sprawujących władzę – są uzasadnione jako opór.

Co z wyborami kobiet? Co z wyborami robotników, którzy nie mieli statusu zawodowego? Co z wyborami tych, którzy nie mogli sobie pozwolić na pozostawienie śladu po swojej dywersji? „Każde podejście do badania społeczeństwa europejskiego pod rządami nazistowskimi, które uprzywilejowuje koncepcje oporu i kolaboracji”, ostrzegają Drapac i Pritchard, „prowadzi do przekłamań”⁷.

Jeśli wspominam tylko o mężczyznach honorowanych jako przykłady ludzi stawiających opór, ponownie zapisuję niebezpieczną politykę władzy. W Centrum Pamięci Niemieckiego Ruchu Oporu dowiedziałem się, że tych, którzy sprzeciwiali się reżimowi nazistowskiemu nie łączyło żadne ideologiczne, religijne ani moralne zaangażowanie. Nasz przewodnik

⁶ Drapac and Pritchard, „Beyond Resistance and Collaboration,” 870.

⁷ Drapac and Pritchard, „Beyond Resistance and Collaboration,” 865.

który dominuje w pracach naukowych na temat epoki nazistowskiej⁶. Ta narracja sprawia, że tylko akty polityczne o charakterze publicznym – te dostępne dla mężczyzn sprawujących władzę – są uzasadnione jako opór.

Co z wyborami kobiet? Co z wyborami robotników, którzy nie mieli statusu zawodowego? Co z wyborami tych, którzy nie mogli sobie pozwolić na pozostawienie śladu po swojej dywersji? „Każde podejście do badania społeczeństwa europejskiego pod rządami nazistowskimi, które uprzywilejowuje koncepcje oporu i kolaboracji”, ostrzegają Drapac i Pritchard, „prowadzi do przekłamań”⁷.

Jeśli wspominać tylko o mężczyznach honorowanych jako przykłady ludzi stawiających opór, ponownie zapisuję niebezpieczną politykę władzy. W Centrum Pamięci Niemieckiego Ruchu Oporu dowiedziałem się, że tych, którzy sprzeciwiali się reżimowi nazistowskiemu nie jednocyto żadne ideologiczne, religijne ani moralne zaangażowanie. Nasz przewodnik odważył się uznać „niezwykłą odwagę” za jedyny wspólny mianownik. Jednak samo miejsce wydaje się opowiadać tę samą uwodzicielską historię o tym, kto stawiał opór i dlaczego.

Znajdujący się w Bendlerblock pomnik, gdzie elitarni oficerowie Wehrmachtu i inni urzędnicy spiskowali, aby zabić Adolfa Hitlera, upamiętnia ludzi współwinnych okrucieństwu nazizmu. Nie byli oni bezwarunkowymi bohaterami. „[C]i odważni oficerowie, którzy zdecydowali się na tyranobójstwo”, zauważa czesko-amerykański historyk Milan Hauner, „ryzykowali życie nie dlatego, że Führer groził eksterminacją całej żydowskiej populacji Europy, ale dlatego, że w tamtym momencie jego sposób prowadzenia wojny okazał się katastrofalny”⁸. Wcześniej w tym roku niemiecki historyk Wolfgang Benz wyraził to wprost: „Nie byli wcale zainteresowani Holokaustem”⁹.

Nie twierdzę, że opór Wehrmachtu, który osiągnął punkt kulminacyjny w zamachu 20 lipca, był pozbawiony integralności. Być może był wzorowy, biorąc pod uwagę, jak ogromne korzyści nazizm przyniósł potencjalnym zabójcom Hitlera. Ale ta interpretacja nie jest nieszkodliwa, zwłaszcza jeśli przyjmę ją w oddzieleniu od innych interpretacji. „Władza jest elementem konstytutywnym historii”, przypomina nam Trouillot¹⁰. A schlebienie nie jest historią, którą opowiada FASPE.

Gdy nadeszło lato 1942 roku, moi przodkowie ze strony ojca stanęli na swoim własnym rozdrożu: czy stawić czoła nazistowskiej okupacji ich kraju, Czechosłowacji, czy skapitulować. Trzy lata po tym, jak kolumny żołnierzy Wehrmachtu wkroczyły do Pragi, czechosłowacki rząd na uchodźstwie odpowiedział atakiem. Zorganizował, przy wsparciu Brytyjczyków, jeden z najodważniejszych aktów oporu w czasie wojny: zabójstwo Reinharda Heydricha, „rzeźnika Pragi” i funkcjonariusza SS, który

⁸ Milan Hauner, „*Terrorism and Heroism: The Assassination of Reinhard Heydrich*,” *World Policy Journal* 24, no. 2 (Summer 2007): 86, <https://www.jstor.org/stable/40210095>.

⁹ Wolfgang Benz quoted in Christoph Hasselbach, „*Operation Valkyrie: 80th anniversary of plot to kill Hitler*,” *Deutsche Welle*, July 20, 2024, <https://www.dw.com/en/operation-valkyrie-80th-anniversary-of-plot-to-kill-hitler/a-66282598>.

¹⁰ Trouillot, *Silencing the Past*, 28.

¹¹ For an overview of how the Czechoslovak government-in-exile planned to assassinate Heydrich, see: “Assassination of Reinhard Heydrich,” *Holocaust Encyclopedia of the United States Holocaust Memorial Museum*, accessed September 29, 2024, <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/timeline-event/holocaust/1942-1945/assassination-of-reinhard-heydrich>; Lisette Allen, “A Prague church that defied Nazi rule,” *BBC News*, September 1, 2017, <https://www.bbc.com/travel/article/20170831-a-prague-church-that-defied-nazi-rule>. For a thorough account thereof, see: Callum A. MacDonald, *The Killing of Reinhard Heydrich: The ‘SS Butcher of Prague’* (New York: The Free Press, 1989).

¹² For Heydrich’s role as a foremost architect of the Holocaust, see: “Reinhard Heydrich: In Depth,” *Holocaust Encyclopedia of the United States Holocaust Memorial Museum*, accessed September 29, 2024, <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/reinhard-heydrich-in-depth>.

dziadka, wówczas ośmioletniego – pomagali utrzymać zdesperowanych mężczyzn przy życiu¹³.

Po tym, jak inny agent zdradził ruch oporu, siły nazistowskie odnalazły i oblegały kryptę. Wybuchła strzelanina. Ocalali spadochroniarze wykorzystali swoje ostatnie kule na samych sobie. Aresztowani, torturowani i skazani w pokazowym procesie, Jan i inni urzędnicy kościelni zostali rozstrzelani przez pluton egzekucyjny. Marie i Ludmiła zostały uwięzione w Terezynie, a następnie zabite w Mauthausen. Były tylko trzema z około 5000 osób – wśród nich 3000 członków społeczności żydowskiej w Pradze oraz mieszkańców Lidic i Ležáky – które naziści zamordowali w odwecie¹⁴.

Rozkaz zamordowania Heydricha, wydany

w Londynie, stawia tyle samo pytań moralnych, co rozwiązuje. Przez osiem dekad jego rachunek był kwestionowany.

W cytowanym powyżej artykule Hauner porównuje spisek z 20 lipca i operację Anthropoid. W żadnym z tych przypadków, jak twierdzi, ci, którzy wymyślili te ataki, nie wykraczali poza własne interesy. Opowiada, że wygnany prezydent Czechosłowacji Edvard Beneš zatwierdził misję przeciwko Heydrichowi głównie w celu realizacji własnych celów politycznych¹⁵.

Madeleine Albright, której ojciec doradzał Benešowi

w Londynie, opisuje to samo w swoich wspomnieniach „Prague Winter”. Zabójstwo, pisze, można uznać za „śmiały cios w imię sprawiedliwości lub porywczy błąd przywódcy, który zbyt mocno starał się zrobić wrażenie”¹⁶.

Czy uzasadnienie było wystarczająco dobre? Czy katastrofalne ludzkie koszty operacji Anthropoid mogą zostać usprawiedliwione? Kogo pamiętamy jako jej bohaterów? Trouillot motywuje nas do postawienia pytania. O kim zapominamy? „[P]ełny nadziei na nieśmiertelność”, jak ogłosił w 2020 r. Kościół Prawosławny Ziemi Czeskiej i Słowacji, „zastęp mężczyzn i kobiet”, którzy udzielili schronienia spadochroniarzom, „nie bał się tyranii bezbożnych” i „oddął swoje dusze w ręce Pana życia z wiarą”¹⁷. Kościół wyświęcił ich jako męczenników¹⁸. Jak mogą honorować wierne wybory, których dokonali Sonnevendowie, wybory, które skazały nie tylko każdego z nich, ale także tych, których kochali?

Nie twierdzę, że mam odpowiedzi na te pytania. Choć kuszące jest wyobrażanie sobie siebie w sytuacji moich krewnych, ich ofiary nie są moimi własnymi. Nic nie wiem o odwadze, jaką w sobie zgromadzili. Nie mogę pojąć piekła, przez które przeszli. Choć wydaje się mało prawdopodobne, aby potomek Sonnevendów, tak jak ja dzięki FASPE, wszedł do Domu Konferencji w Wannsee i ujrzał bogato zdobioną salę, w której Heydrich koordynował plany masowego mordu, to jednak nie mnie przystuguje

13

. For Jan Sonnevend's role in offering the paratroopers refuge, see: Madeleine Albright, *Prague Winter: A Personal Story of Remembrance and War, 1937–1948* (New York: Harper Perennial, 2013), 222; “Heydrich Assassination Took Place 82 Years Ago,” *Prague Morning*, May 27, 2024, <https://praguemorning.cz/heydrich-assassination-took-place-79-years-ago/>; “Jan Sonnevend (Nové Město),” *Encyklopedie Prahy 2*, accessed September 29, 2024, <https://encyklopedie.praha2.cz/osobnost/1587-jan-sonnevend>.

¹⁴. For estimates of the number of people killed in the wake of Heydrich's assassination, see: Jan Richter, “Czechs mark 70th anniversary of Heydrich assassination,” *Radio Prague International*, May 28, 2012, <https://english.radio.cz/czechs-mark-70th-anniversary-heydrich-assassination-8553987>. For the Nazi killings of the Sonnevends, see: Fr. Edward Pehanich, “New Saints of the Orthodox Church of the Czech Lands and Slovakia,” *Pravmir: Orthodox Christianity and the World*, September 5, 2022, <https://www.pravmir.com/new-saints-of-the-orthodox-church-of-the-czech-lands-and-slovakia/>.

¹⁵. Hauner, “*Terrorism and Heroism*,” 87-89. For extensive discussion of Beneš' motivations, see: MacDonald, *The Killing of Reinhard Heydrich*.

¹⁶. Albright, *Prague Winter*, 226.

¹⁷. “Czech-Slovak Church Canonizes New Martyrs, To Be Celebrated February 8,” *Orthodox Christianity*, February 6, 2020, <https://orthochristian.com/127819.html>.

dziadka, wówczas ośmioletniego – pomagali utrzymać zdesperowanych mężczyzn przy życiu¹³.

Po tym, jak inny agent zdradził ruch oporu, siły nazistowskie odnalazły i oblegały kryptę. Wybuchła strzelanina. Ocalali spadochroniarze wykorzystali swoje ostatnie kule na samych siebie. Aresztowani, torturowani i skazani w pokazowym procesie, Jan i inni urzędnicy kościelni zostali rozstrzelani przez pluton egzekucyjny. Marie i Ludmiła zostały uwięzione w Terezynie, a następnie zabite w Mauthausen. Były tylko trzema z około 5000 osób – wśród nich 3000 członków społeczności żydowskiej w Pradze oraz mieszkańców Lidic i Ležáky – które naziści zamordowali w odwecie¹⁴.

Rozkaz zamordowania Heydricha, wydany w Londynie, stawia tyle samo pytań moralnych, co rozwiązuje. Przez osiem dekad jego rachunek był kwestionowany.

W cytowanym powyżej artykule Hauner porównuje spisek z 20 lipca i operację Anthropoid. W żadnym z tych przypadków, jak twierdzi, ci, którzy wymyślili te ataki, nie wykraczali poza własne interesy. Opowiada, że wygnany prezydent Czechosłowacji Edvard Beneš zatwierdził misję przeciwko Heydrichowi głównie w celu realizacji własnych celów politycznych¹⁵. Madeleine Albright, której ojciec doradzał Benešowi w Londynie, opisuje to samo w swoich wspomnieniach „Prague Winter”. Zabójstwo, pisze, można uznać za „śmiały cios w imię sprawiedliwości lub porywczy błąd przywódcy, który

„REINHARD HEYDRICH. KARIERA I PRZEMOC” WYSTAWA W BERLINIE

Reinhard Heydrich (1904–1942) w państwie nazistowskim awansował błyskawicznie. W ciągu zaledwie kilku lat, pod rządami Heinricha Himmlera, stał się najpotężniejszym człowiekiem w SS i policyjnej maszynie inwigilacji i prześladowań. Był odpowiedzialny za niezliczone zbrodnie popełnione przez pracowników kierowanych przez siebie agencji i odegrał wiodącą rolę w prześladowaniach i mordowaniu Żydów w Europie.

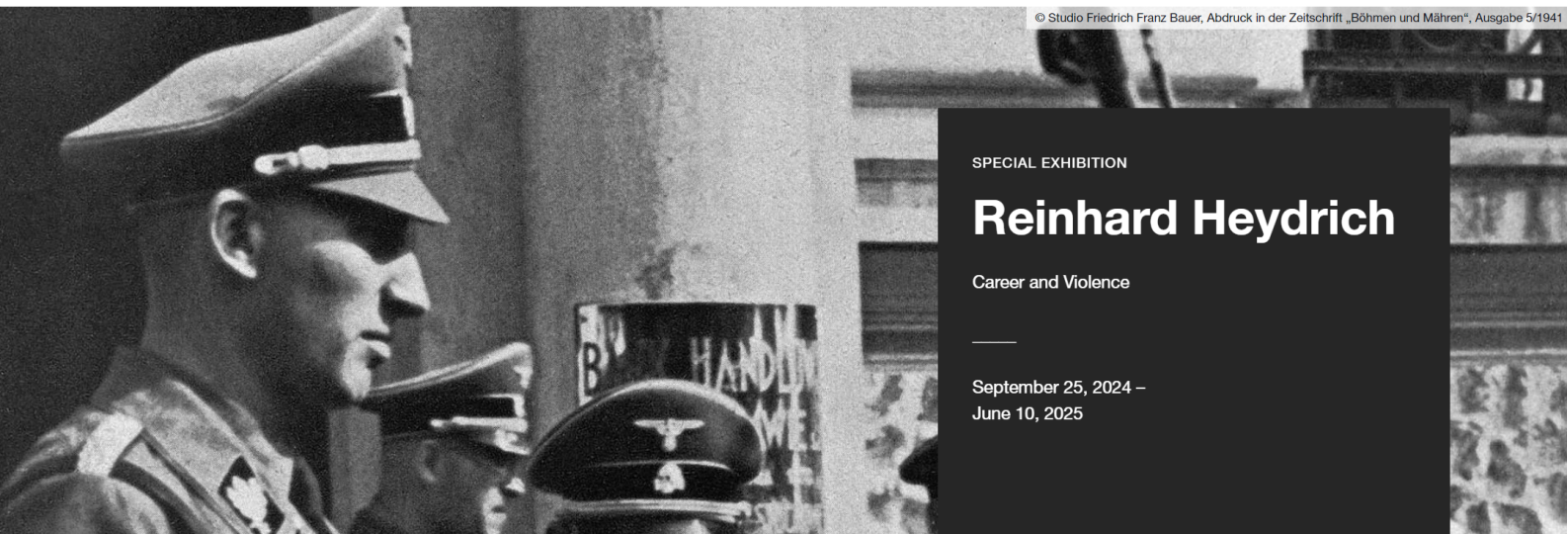
Od 1934 roku biuro Heydricha mieściło się w Tajnym Biurze Policji Państwowej przy Prinz-Albrecht-Strasse 8 w Berlinie, gdzie obecnie znajduje się Centrum Dokumentacji Topografii Terroru (Topography of Terror Documentation Center).

Fundacja Topography of Terror Foundation prezentuje specjalną wystawę „Reinhard Heydrich. Kariera i przemoc”. Będzie ona dostępna do 10 czerwca 2025 roku. Wystawa bada przebieg i warunki awansu Heydricha i rzuca światło na jego rolę w kluczowych przestępstwach reżimu nazistowskiego.

Dr Andrea Riedle, dyrektor Fundacji Topography of Terror Foundation, skomentowała projekt w następujących słowach: „Wystawa poświęcona Reinhardowi Heydrichowi jest pierwszą wystawą naszej fundacji, która skupia się na biografii centralnej postaci w maszynie terroru SS i policji. Kamień milowy w swojej karierze nazistowskiej osiągnął prawie 85 lat temu, wraz z utworzeniem Głównego Urzędu Bezpieczeństwa Rzeszy i mianowaniem Heydricha na jego szefa. Jego ścieżka kariery jest głęboko osadzona w rozwoju nazistowskiej maszyny terroru, którą pomógł ukształtować. Ta wyjątkowa wystawa jest ważnym uzupełnieniem stałej ekspozycji naszego Centrum — również dlatego, że bardziej szczegółowo bada okres okupacji w okupowanej przez Niemcy części Czechosłowacji”.

O wystawie

Reinhard Heydrich jest dziś znany przede wszystkim jako przewodniczący „Konferencji w Wannsee”, która odbywał się 20 stycznia 1942 roku w Berlinie, gdzie wysoko postawieni przedstawiciele ministerstw, urzędów partyjnych i władz okupacyjnych omawiali kwestie organizacyjne związane z wdrożeniem „ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej”. Kariera

© Studio Friedrich Franz Bauer, Abdruck in der Zeitschrift „Böhmen und Mähren“, Ausgabe 5/1941

SPECIAL EXHIBITION

Reinhard Heydrich

Career and Violence

September 25, 2024 –
June 10, 2025

Od 1934 roku biuro Heydricha mieściło się w Tajnym Biurze Policji Państwowej przy Prinz-Albrecht-Strasse 8 w Berlinie, gdzie obecnie znajduje się Centrum Dokumentacji Topografii Terroru (Topography of Terror Documentation Center).

Fundacja Topography of Terror Foundation prezentuje specjalną wystawę „Reinhard Heydrich. Kariera i przemoc”. Będzie ona dostępna do 10 czerwca 2025 roku. Wystawa bada przebieg i warunki awansu Heydricha i rzuca światło na jego rolę w kluczowych przestępstwach reżimu nazistowskiego.

Dr Andrea Riedle, dyrektor Fundacji Topography of Terror Foundation, skomentowała projekt w następujących słowach: „Wystawa poświęcona Reinhardowi Heydrichowi jest pierwszą wystawą naszej fundacji, która skupia się na biografii centralnej postaci w maszynie terroru SS i policji. Kamień milowy w swojej karierze nazistowskiej osiągnął prawie 85 lat temu, wraz z utworzeniem Głównego Urzędu Bezpieczeństwa Rzeszy i mianowaniem Heydricha na jego szefa. Jego ścieżka kariery jest głęboko osadzona w rozwoju nazistowskiej maszyny terroru, którą pomógł ukształtować. Ta wyjątkowa wystawa jest ważnym uzupełnieniem stałej ekspozycji naszego Centrum — również dlatego, że bardziej szczegółowo bada okres okupacji w okupowanej przez Niemcy części Czechosłowacji”.

O wystawie

Reinhard Heydrich jest dziś znany przede wszystkim jako przewodniczący „Konferencji w Wannsee”, która odbywał się 20 stycznia 1942 roku w Berlinie, gdzie wysoko postawieni przedstawiciele ministerstw, urzędów partyjnych i władz okupacyjnych omawiali kwestie organizacyjne związane z wdrożeniem „ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej”. Kariera Heydricha jest mniej znana. Jego zaangażowanie się w narodowy socjalizm sięga 1931 roku, kiedy wstąpił do SS i NSDAP i otrzymał od Heinricha Himmlera w Monachium zadanie zbudowania służby wywiadowczej. Po przejęciu władzy przez nazistów awansował, pracując dla Himmlera i stając się najważniejszym człowiekiem w maszynie inwigilacji i prześladowań SS i policji.

Podczas II wojny światowej Heydrich był szefem Głównego Urzędu Bezpieczeństwa Rzeszy (RSHA) i odegrał wiodącą rolę w organizacji Holokaustu. We wrześniu 1941 roku został również mianowany „pełniącym

WEBINAR: WYKRES WIEDZY EHRI

Holokaust jako przedmiot badań naukowych charakteryzuje się – być może wyjątkowo – fragmentacją i szerokim rozproszeniem materiału źródłowego. Prowadząc szerokie, transnarodowe badania tego tematu, badacze muszą nauczyć się poruszać po złożonym krajobrazie zbiorów w wielu instytucjach przechowujących takie materiały źródłowe, często o zróżnicowanym zestawie standardów i praktyk.

Europejska Infrastruktura Badań nad Holokaustem (EHRI) starała się ułatwić ten proces, uruchamiając w 2015 roku portal EHRI, platformę, która integruje i kontekstualizuje istotne dla Holokaustu opisy archiwalne z całego świata w sposób ujednolicony.

Jednak od momentu powstania technologie stanowiące podstawę ekosystemów sieci semantycznej i powiązanych otwartych danych (LOD) rozwinęły się, dając nowe możliwości standaryzacji, łączenia i nawigacji między platformami internetowymi. Technologie te są stopniowo wdrażane. W dziedzinie archiwów Międzynarodowa Rada Archiwów (ICA) opublikowała na początku tego roku nowy model koncepcyjny o nazwie Records in Contexts (RiC, Zapisy w kontekstach), oparty na technologiach LOD, który ma na celu rozbudowę i udoskonalenie istniejących standardów opisu materiałów archiwalnych.

Europejska Infrastruktura Badań nad Holokaustem (EHRI) starała się ułatwić ten proces, uruchamiając w 2015 roku portal EHRI, platformę, która integruje i kontekstualizuje istotne dla Holokaustu opisy archiwalne z całego świata w sposób ujednoczony.

Jednak od momentu powstania technologie stanowiące podstawę ekosystemów sieci semantycznej i powiązanych otwartych danych (LOD) rozwinęły się, dając nowe możliwości standaryzacji, łączenia i nawigacji między platformami internetowymi. Technologie te są stopniowo wdrażane. W dziedzinie archiwów Międzynarodowa Rada Archiwów (ICA) opublikowała na początku tego roku nowy model koncepcyjny o nazwie Records in Contexts (RiC, Zapisy w kontekstach), oparty na technologiach LOD, który ma na celu rozbudowę i udoskonalenie istniejących standardów opisu materiałów archiwalnych.

Aby wdrożyć nowe osiągnięcia i umożliwić większą innowację LOD w społeczności EHRI, prelegenci starali się dostosować informacje w portalu EHRI do nowego modelu Records in Contexts, co doprowadziło do stworzenia wykresu wiedzy EHRI Knowledge Graph (KG).

W tym wystąpieniu prelegenci przedstawią technologie LOD i sposób ich wdrażania przez RiC. Następnie zaprezentują EHRI-KG, podkreślając korzyści, jakie może przynieść całej społeczności, i jego nowe możliwości użycia.

Biografie:

Herminio García González jest specjalistą ds. integracji danych w Kazerne Dossin.

Posiada tytuł licencjata z inżynierii oprogramowania i tytuł magistra

z inżynierii internetowej na Uniwersytecie w Oviedo. W 2021 roku uzyskał tytuł

doktora na Uniwersytecie w Oviedo. Aktywnie uczestniczył w projekcie EHRI od 2021

„LAST GHETTO” (OSTATNIE GETTO): CODZIENNA HISTORIA THERESIENSTADT

Spotkaj się z historyczką dr Anną Hájkovą w Muzeum Holokaustu w Los Angeles i weź udział w rozmowie na temat jej książki, będącej pierwszą dogłębną analizą historii społeczeństwa więziennego w czasie Holokaustu.

21 LISTOPADA 2024, 18.30 – 20.00.

Obóz Terezin, jak nazywano go w języku czeskim, lub Theresienstadt, jak nazywano go w języku niemieckim, był prowadzony przez nazistowskie Niemcy od listopada 1941 do maja 1945 roku jako getto tranzytowe dla Żydów z Europy Środkowej i Zachodniej przed ich deportacją na Wschód, gdzie mieli być zamordowani. Terezin był ostatnim gettem, które zostało wyzwolone, dzień po zakończeniu II wojny światowej.

„Last Ghetto” to pierwsza dogłębną analizą historii społeczeństwa więziennego w czasie Holokaustu. Zamiast przedstawiać społeczeństwo więzienne, które istniało w getcie jako wyjątkowe, jedyne w swoim rodzaju i niezrozumiałe za pomocą normalnych metod analitycznych, Anna Hájková twierdzi, że społeczeństwa więzienne, które rozwinęły się podczas Holokaustu, najlepiej rozumieć jako po prostu inne społeczeństwa tworzone przez ludzi w normalnych okolicznościach. Kwestionując konwencjonalne twierdzenia o wyjątkowości Holokaustu, Hájková nalega, abyśmy patrzyli na Holokaust, używając tych samych narzędzi analitycznych, co na inne wydarzenia historyczne.

Spółeczność więzienna Terezína wytworzyła własne hierarchie społeczne, w ramach których pozornie niewielkie różnice między więźniami (wiek, pochodzenie etniczne lub wcześniej wykonywana praca) mogły decydować o tym, czy ktoś ostatecznie przeżyje, czy umrze. Podczas trzech i pół roku istnienia obozu więźniowie stworzyli własną kulturę i zwyczaje, nawiązali więzi, zakochiwali się i zakładali rodziny. Oparta na obszernych badaniach archiwalnych w dziewięciu językach i pełnej empatii lekturze świadectw ofiar, książka „Last Ghetto” przedstawia transnarodową, kulturową, społeczną, płciową i organizacyjną historię Terezína, ujawniającą, jak społeczeństwo ludzkie działa w warunkach ekstremalnych i podkreślającą kluczowe kwestie odpowiedzialności, sprawczości i jej granic oraz przynależności.

Dr Anna Hájková jest wykładowcą historii kontynentalnej Europy współczesnej na Uniwersytecie w Warwick. Jest autorką nowego, znanego studium „The Last Ghetto: An Everyday History of Theresienstadt” (2020) i „People without History are Dust: Queer Desire in the Holocaust” (2021), które ukaże się w rozszerzonym tłumaczeniu na język angielski nakładem wydawnictwa University of

Obóz Terezin, jak nazywano go w języku czeskim, lub Theresienstadt, jak nazywano go w języku niemieckim, był prowadzony przez nazistowskie Niemcy od listopada 1941 do maja 1945 roku jako getto tranzytowe dla Żydów z Europy Środkowej i Zachodniej przed ich deportacją na Wschód, gdzie mieli być zamordowani. Terezin był ostatnim gettem, które zostało wyzwolone, dzień po zakończeniu II wojny światowej.

„Last Ghetto” to pierwsza dogłębna analiza historii społeczeństwa więziennego w czasie Holokaustu. Zamiast przedstawiać społeczeństwo więzienne, które istniało w getcie jako wyjątkowe, jedyne w swoim rodzaju i niezrozumiałe za pomocą normalnych metod analitycznych, Anna Hájková twierdzi, że społeczeństwa więzienne, które rozwinęły się podczas Holokaustu, najlepiej rozumieć jako po prostu inne społeczeństwa tworzone przez ludzi w normalnych okolicznościach. Kwestionując konwencjonalne twierdzenia o wyjątkowości Holokaustu, Hájková nalega, abyśmy patrzyli na Holokaust, używając tych samych narzędzi analitycznych, co na inne wydarzenia historyczne.

Spółeczność więzienna Terezína wytworzyła własne hierarchie społeczne,

MARSZ W KIJOWIE UPAMIĘTNIAJĄCY 83. ROCZNICĘ MASAKRY W BABIM JARZE PODCZAS HOLOKAUSTU

W dniach 29-30 września, w 83. rocznicę masakry w Babim Jarze, Centrum Pamięci Holocaustu w Babim Jarze i Ukraińskie Stowarzyszenie Żydów-Byłych Więźniów Getta i Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych wspólnie zorganizowały marsz i wydarzenie upamiętniające.

Marsz Pamięci, w którym wzięło udział ponad 1500 osób, odbył się trasą, którą 83 lata temu przeszło prawie 34 000 Żydów, prowadzonych do plutonów egzekucyjnych w dniach 29-30 września 1941 roku.

Od 100 000 do 150 000 osób, w tym Żydzi, Romowie, ukraińscy cywile i sowieccy jeńcy wojenni, zostało zamordowanych w Babim Jarze podczas niemieckiej okupacji, aż do odzyskania przez Sowietów kontroli nad Kijowem w 1943 roku.

Babi Jar jest największym masowym grobem w Europie i symbolem „Holokaustu od kul”, w którym nazistowskie Niemcy i ich lokalni kolaboranci zamordowali ponad 2 miliony Żydów w Europie Wschodniej w latach 1941-1943.

Natan Sharansky, przewodniczący rady nadzorczej Centrum Pamięci Holocaustu w Babim Jarze, powiedział: „Tegoroczna ceremonia upamiętniająca rocznicę tragedii w Babim Jarze ma szczególne znaczenie. Ponieważ odbywa się w kontekście wojny Izraela z siłami zła, które po raz kolejny próbują zniszczyć naród żydowski. Ceremonia odbywa się na Ukrainie, gdy Ukraina walczy o swoje narodowe istnienie z siłami zła. Wkraczamy w ten nowy rok żydowski zdeterminowani i pewni bezwarunkowego i całkowitego zwycięstwa nad naszym wrogiem, ponieważ pokonaliśmy wszystkich innych wrogów w przeszłości. Shana tova! ”.

Marsz Pamięci
Fot. Babyn Yar Holocaust Memorial Center

ŻYCZYMY CI... CZYLI 10 POWODÓW, ŻEBY ZOBACZYĆ MUZEUM POLIN

Z okazji naszych 10. urodzin to my składamy życzenia Tobie. Życzymy Ci tego, czego życzylibyśmy również bliskim: czasu na spotkania z przyjaciółmi, kawy w widoku na łąkę, zaskoczeń na trasie rowerowej i wspólnej podróży w czasie.

Poznaj 10 powodów, dla których warto odwiedzić nas właśnie teraz.

1. Świętuj nasze urodziny

Świętuj z nami 10. urodziny i odwiedź nas na warszawskim Muranowie. Od 2014 roku możesz zwiedzać wystawę stałą, która opowiada o tysiącletniej historii Żydów polskich. Zobaczysz m. in. rekonstrukcję drewnianej synagogi z Gwoźdźca z niezwykle, ręcznie malowanym i bajecznie kolorowym sklepieniem. Sam jej dach waży 30 ton!

2. Spaceruj przedwojenną uliczką

Jedną z galerii wystawy stałej – „Na żydowskiej ulicy” – znajduje się niemal dokładnie w miejscu, w którym przed II wojną światową znajdowała się ul. Zamenhofska. Była to główna arteria zamieszkałej przede wszystkim przez Żydów tzw. dzielnicy północnej. Spacerując uliczką, będziesz mógł/-a zajrzeć do przedwojennej kawiarni czy kina, a nawet zatańczyć tango.

3. 2,7 miliona odwiedzających nie może się mylić

Przez 10 lat naszą wystawę odwiedziło 2,7 miliona osób. Przybywali do nas nie tylko z całej Polski, ale także z bliskich i najdalszych zakątków świata. Niemal wszyscy zgodnie podkreślają, że wizyta w muzeum była dla nich niezwykle ciekawym doświadczeniem, a aż 3 na 4 respondentów zadeklarowało, że chce zobaczyć wystawę jeszcze raz.

Europejskie Forum Muzeów przyznało nam nagrodę, którą wcześniej otrzymały Muzeum Guggenheima w Bilbao czy Muzeum Wiktorii i Alberta w Londynie.

4. Architektura, która robi wrażenie

Budynek POLIN zaprojektowany przez fińską pracownię Lahdelma & Mahlamäki zachwyca. Z zewnątrz to prosta, minimalistyczna bryła, w środku zobaczysz niezwykle, którego pofalowane, dynamiczne ściany rozcinają całe wnętrze.

Przestrzeń muzeum jest zaprojektowana

z myślą o Twojej wygodzie, dlatego zadaliśmy o dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, miejsca do wypoczynku i interaktywność wystaw.

5. Przez żołądek do serca

We współczesnej kuchni bliskowschodnie potrawy, takie jak hummus i falafel, mają swoje stałe miejsce. Wizyta w POLIN pozwoli Ci posmakować żydowskiej i warszawskiej kuchni z początku XX wieku. W muzealnej restauracji „Warsze” czekają na Ciebie potrawy kuszące aromatycznymi przyprawami, wśród których znajdziecie coś z mięsem, w wersji wegetariańskiej i słodkie desery.

Poznaj 10 powodów, dla których warto odwiedzić nas właśnie teraz.

1. Świątuj nasze urodziny

Świątuj z nami 10. urodziny i odwiedź nas na warszawskim Muranowie. Od 2014 roku możesz zwiedzać wystawę stałą, która opowiada o tysiącletniej historii Żydów polskich. Zobaczysz m.in. rekonstrukcję drewnianej synagogi z Gwoźdźca z niezwykle, ręcznie malowanym i bajecznie kolorowym sklepieniem. Sam jej dach waży 30 ton!

2. Spaceruj przedwojenną uliczką

Jedna z galerii wystawy stałej – „Na żydowskiej ulicy” – znajduje się niemal dokładnie w miejscu, w którym przed II wojną światową znajdowała się ul. Zamenhofska. Była to główna arteria zamieszkałej przede wszystkim przez Żydów tzw. dzielnicy północnej. Spacerując uliczką, będziesz mógł/-a zajrzeć do przedwojennej kawiarni czy kina, a nawet zatańczyć tango.

3. 2,7 miliona odwiedzających nie może się mylić

Przez 10 lat naszą wystawę odwiedziło 2,7 miliona osób. Przybywali do nas nie tylko z całej Polski, ale także z bliskich i najdalszych zakątków świata. Niemal wszyscy zgodnie podkreślają, że wizyta w muzeum była dla nich niezwykle ciekawym doświadczeniem, a aż 3 na 4 respondentów zadeklarowało, że chce zobaczyć wystawę jeszcze raz.

Europejskie Forum Muzeów przyznało nam nagrodę, którą wcześniej otrzymały Muzeum Guggenheima w Bilbao czy Muzeum Wiktorii i Alberta w Londynie.

4. Architektura, która robi wrażenie

Budynek POLIN zaprojektowany przez fińską pracownię Lahdelma & Mahlamäki zachwyca. Z

MEMORIA

PAMIEĆ • HISTORIA • EDUKACJA

memoria.auschwitz.org

WYDAWCA

Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau

REDAKTOR NACZELNY

Paweł Sawicki

SEKRETARZ REDAKCJI

Agnieszka Juskowiak-Sawicka

REDAKCJA

Bartosz Bartyzel
Marek Lach
Łukasz Lipiński

KONTAKT

memoria@auschwitz.org

POWERED BY JOOMAG